

Dr. Bodnár Ödön (a Miskolci Megyei Bíróság tanácselnöke) hozzászólása:

Engedjenek meg az előterjesztéssel, illetőleg az elhangzottakkal kapcsolatban két gondolatot.

Az egyik:

Bár utal rá a nevelési koncepció, de azt hiszem nem eléggé hangsúlyozza, hogy *maga a szabadságelvonás ténye* jelenti az egyik igen lényeges nevelő hatást. Az, hogy az elítéltet befogadják, átöltöztetik, hogy becsukják a zárkába, majd onnan kiengedik, hogy kísérik. A szabadság elvonása és minden ami azzal együtt jár, önmagában is komoly nevelő–megelőző eszköz. Ha ez nem így lenne, akkor nem lenne szükség börtönökre sem. Mindazt a pszichológiai–nevelési ráhatást ugyanis, amit szépen kifejt a nevelési koncepció, szabadabb, lazább szervezetekben is végre lehetne hajtani.

Ha pedig ez így van, akkor azokat az embereket, akik ebben elsősorban közreműködnek – az elítéltekkel naponta találkozó őrszemélyzet tagjait –, kellene olyan – vagy hasonló – szintre emelni, amilyen szinten ma a nevelői állomány áll. – Erre is van olvasható utalás a koncepcióban, de nem eléggé hangsúlyos. – Ez viszonylag „könnyebb megoldást” jelentene, mert egyébként objektív, főleg anyagi akadályai vannak annak, hogy az előttünk fekvő koncepció a gyakorlatban, emberileg belátható időn belül érvényesüljön. Amíg a rezsimekben másfél-két ember jut egy ágyra, addig vajmi kevés annak reális lehetősége, hogy a nevelési koncepcióban kifejtett valamennyi kívánatos ráhatás teljesüljön. Egyes részei azonban bevezethetők. Viszonylag kevés anyagi ráfordítással – emberek jobb kiválasztásával, helyi vagy az oktatási központban szervezett tanfolyamokkal és egyéb módon – megoldható lenne például az őrszemélyzetnek, a „kulcsos embereknek” olyan értelmi-szellemi szintre emelése, hogy ők is aktív részesei lehessenek annak a nevelésnek, amit ma elsősorban a szabadságelvonás ténye jelent. Ez volt az egyik észrevételem.

A másik Vigh professzor felszólalásához kapcsolódik:

Megdöböntett, hogy húsz-huszonöt, netán harminc százalékos arányban olyanok kerülhetnek be a bv. intézetekbe, akik nem odavalók, akikkel szemben a bírának nem szabadságvesztést kellett volna kiszabniuk. A bírók nem szorulnak rá, hogy védjem őket, de azt hiszem – és bíró kollégáim nyilván egyetértenek velem –, hogy a bíró gyakran kényszerpályán mozog. Amikor esetleg maga is tudja, hogy az elkövető személyiségét és az elkövetett cselekményt, vagy ahogy azt ítéletek nem ritkán tartalmazzák: az eset összes körülményeit figyelembe véve, más büntetési nemet kellene alkalmazni. Ha lenne.

Ámde – ki kell mondani –, harmincnégy év óta a javító-nevelő munkát sem tudtuk végrehajtani az eredeti elképzelés szerint. Hogy az arra szoruló elkö-

vetőt javító-nevelő munkatáborba utaljuk és ott neveljük. Tudom, ma már arra is van ugyan lehetőség, hogy megyénként egy-egy vállalattal megbeszéljék: fogadjanak oda javító-nevelő munkára ítélt elkövetőket akkor is, ha nincs előző munkahelyük. Megjegyzem, elsődlegesen ezeket a munkátlanul élő embereket kellene munkára szoktatni, és pedig nem feltétlenül börtönre, hanem kint a szabad életben. Másfelől a megelőzés érdekében éppen a közveszélyes munkakerülőkre és egyéb elősdi jellegű bűnelkövetőkre kellene jobban „odafigyelni”. Csak hogy objektív nehézségek, anyagi okok miatt ily módon – munkatelepek szervezésével – nem tudjuk végrehajtani. Ezért azután a bíró így is gondolkodhat: „Az elkövetőnek nincs munkahelye, a vállalatokkal pedig esetleg vitatkoznom kell, hogy felveszik-e javító-nevelő munkára vagy sem. Nem vitatkozom. Szabadságvesztést alkalmazok tehát. Egy éven aluli, lehetőleg rövid tartamú szabadságvesztést.”

Igy azután nem a bíró szemléletbeli hiánya, vagy régi szemlélethez ragaszkodása az oka, ha akkor is szabadságvesztést szab ki, mikor más büntetési nem is célravezető lenne. Mit tegyen, ha nincs ilyen?! Ez a kényszerpálya tehát a differenciálási lehetőség szűk voltából, netán hiányából épül.

Végezetül engedjék meg, hogy a szigorított őrizettel kapcsolatban előbb elhangzottakhoz szóljak:

Beolvastam a szigorított őrizetről szóló – egy órája kézhez kapott – tanulmányba. Eszerint az lenne a kívánalom, hogy a bírák gyakrabban alkalmazzanak szigorított őrizetet, mert hiszen az eddiginél több olyan elkövető van, aki odavaló. Hiányzik azonban e tanulmányból annak – legalább százalékos arányú statisztikai adatokkal történő bizonyítása: hány esetben nem alkalmazták ezt az intézkedést olyan szükséges esetben, amelyekben minden törvényes előfeltétel fennforgott. A törvényi feltételek közül elsősorban a korábbi büntetések időtartamaira gondolok. Mert hiszen az a leggyakoribb, hogy tudjuk ugyan: szigorított őrizetet lehetne, sőt kellene alkalmazni, de nincsenek meg ennek objektív feltételei. Nem olyan tartamú büntetéseket szabtak ki korábban, hogy ezt az intézkedést alkalmazhatnánk. Mindennek kimutatása nélkül viszont nem megalapozott a tanulmányban kifejtett kívánalom.